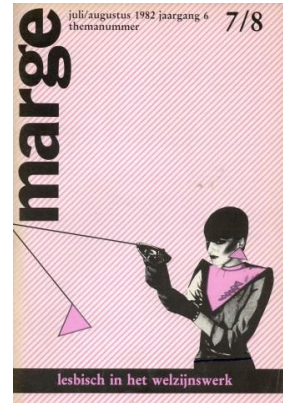

Bij het afscheid van Marianne van den Boomen

Dinsdag 11 november 2014 – *Jos van der Lans*

Ik neem u even mee naar de eerste keer dat ik Marianne ontmoette. Dat was in mei 1982 tijdens mijn sollicitatiegesprek voor de functie eindredacteur bij het tijdschrift Marge, in die dagen een kritisch vaktijdschrift over het welzijnswerk. Het sollicitatiegesprek vond plaats in een duur gebouw vlakbij het Vondelpark in Amsterdam en was gepland van half elf tot half twaalf. Ik kwam uit Nijmegen, dus ik zorgde dat ik ruim op tijd was. Om kwart over tien belde ik aan, na enige minuten deed een verbaasde secretaresse open. Zij wist van niks, maar zette mij in een vergaderzaal waar verder niemand was. Er stond wel een koffiezetapparaat, waarmee ik om mezelf wat te doen te geven maar een flinke pot koffie heb gezet.

Tussen half en kwart voor elf druppelden de leden van de sollicitatiecommissie, inclusief Marianne, een voor een binnen. Zij begonnen, nadat ik netjes een kopje koffie voor ze had ingeschonken, zo heftig met elkaar te debatteren, dat het mij als kandidaat verstandig leek om mij toch enigszins op de vlakte te houden. Om half twaalf was het gesprek, of beter de discussie, ten einde en mocht ik het pand verlaten. Nog dezelfde dag kreeg ik Marianne aan de telefoon met de mededeling dat ik was aangenomen, maar dat men daar nog wel anderhalf uur over had vergaderd omdat ik zulke weinigzeggende antwoorden had gegeven. Dat vond zij eigenlijk ook, maar goed, zij wilde het wel met mij proberen.

Zo begonnen we aan onze eerste baan, want Marianne was niet lang daarvoor zelf in een vergelijkbare procedure aangenomen. Het werd een geweldige tijd. We vierden al onze ambities, al onze kennis, al ons engagement, al onze eindredactionele vaardigheden op dit arme welzijnsblad bot. We maakten gehakt van al te wollige welzijnspraatjes, bewerkten artikelen met een rode pen en stuurden ze met pagina's commentaar die vaak de lengte van het artikel zelf overtroffen terug naar auteurs die nogal eens de schrik van hun leven kregen. Marianne ontpopte zich tot een fenomenale eindredacteur die van het meest onsamenhangende proza een puntig verhaal wist te maken.

Wij mobiliseerden zo ongeveer ons hele netwerk om voor Marge te schrijven. Velen die later hoogleraar, directeur, bestuurder, politicus en ja zelfs minister werden, schreven hun eerste artikelen voor Marge, niet zelden nadat ze dus eerst een met een rode pen toegetakelde versie retour hadden gekregen. Marge was een geweldige leerschool, voor Marianne, voor mij. Het legde de basis voor onze hele carrière. We moesten alles zelf doen, van het opmaken van het blad tot de abonneewerving. Maar daardoor ontwikkelden we ons wel tot ondernemers van onze eigen vaardigheden en ideeën, een kwaliteit waar we ons hele verdere leven profijt van hebben gehad.

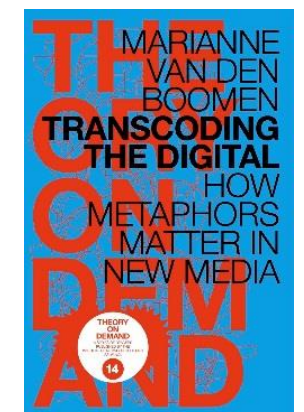
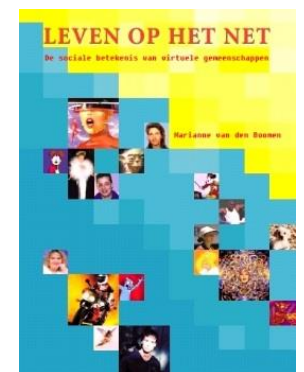
Ik werkte zes jaar lang met Marianne in dezelfde ruimte en leerde van haar ook de ware betekenis van een koffie verkeerd; een klein bodempje extreem sterke koffie in een grote mok die vervolgens totaal overspoeld moest worden met een enorme plons warme melk, zodat je eigenlijk nauwelijks nog van koffie kon spreken, vandaar dus de naam: koffie verkeerd. Die koffie dronk zij bij voorkeur onder het genot van een shaggy, zeg maar rustig: peuk, waarvan zij altijd trots meldde dat ze niet over haar longen rookte. Dat was typisch Marianne. Ze dronk verkeerde koffie en rookte eigenlijk ook verkeerd. Dat laatste geloofde ik niet, maar onlangs vertelde ze me nog trots – ‘zie je wel dat ik gelijk had’- dat tijdens een van de vele onderzoeken was gebleken dat haar longen brandschoon waren.

De jaren tachtig was het decennia dat de computers aan hun opmars begonnen. Toen nog groteske en onooglijke apparaten, maar Marianne was er onmiddellijk door gefascineerd. In 1984 volgden wij, bij het bedrijf OCE een van de eerste tekstverwerkingscursussen van het land. Dat was een idee van Marianne en zo ploeterden wij drie dagen met een reuzecomputer met een minuscuul beeldschermje, waar schijven ingestopt moesten worden die de grootte hadden van een langspeelplaat, die we vol moesten proppen met de meest ingewikkelde codes. Het was pure algebra, maar het gevolg was wel dat Marge in 1985 een van de eerste tijdschriften was die haar kopij digitaal inleverde bij de zetterij. Voor één nummer hadden we ongeveer vijf van die enorme langspeelplaten nodig.

Die fascinatie is bij Marianne nooit meer overgegaan. Zij kon in de exploderende wereld van informatietechnologie alles van haar intellectuele zelf kwijt: haar nieuwsgierigheid, haar fascinatie voor de ongekende mogelijkheden van mensen om zichzelf te organiseren (het centrale thema van het tijdschrift Marge), haar politieke engagement, haar diepgewortelde wantrouwen tegen grote disciplinerende machten en haar analytisch vermogen om die zaken met elkaar te verbinden en te doorgronden.

Dat leverde vanaf de jaren negentig een reeks boeken en artikelen op die alleen Marianne kon schrijven: *Internet ABC voor vrouwen*, *Leven op het net*. *De sociale betekenis van virtuele gemeenschappen* en uiteindelijk haar proefschrift, waarin al die zaken bijeen worden gebracht. Ondertussen had ze *de Groene Amsterdammer* als eerste weekblad naar het web gebracht, wat gezien de beperkte middelen een enorme prestatie genoemd mag worden. Kortom: tussen de tekstverwerkingscursus in 1984 en haar promotie eerder dit jaar heeft Marianne eigenlijk stapsgewijs heel volhardend een zeer consistent programma afgewerkt. Een programma dat zowel politiek was als academisch, eigennuttig en relevant, een programma dat ze zelf op haar lijf heeft geschreven. Dat is echt ontzettend knap. Er zijn maar weinig mensen die zo iets voor elkaar krijgen.

Marianne en ik hebben tot 1988 als collega's samen gewerkt. We waren die laatste jaren inmiddels in dienst bij het *Tijdschrift voor de Sociale Sector* en het *Welzijnsweekblad*, maar dat werd Marianne allemaal wat te journalistiek, te oppervlakkig. Zij begon voor zichzelf en belandde dus uiteindelijk als eindredacteur bij *de Groene Amsterdammer*, waar ze weer helemaal op haar plek was. Haar naaste collega Antoine Verbij schreef me daar het volgende over: 'Elke maandag en dinsdag, de dagen dat de krant werd gemaakt, dook ze in haar hoek in de redactieruimte en pakte ze elke tekst aan die haar werd voorgeschoteld, nu eens vloekend en tierend, dan weer brullend enthousiast, en als het haar te gek werd, liep ze met een overtuigend 'Dit kan echt niet!' naar de hoofdredactie.'

Op welke wijze zal de technologie het werken in de sector zorg en welzijn de komende jaren (kunnen) beïnvloeden? Dat was het thema van de essay-wedstrijd die Spits, het steunpunt informatietechnologie van het Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn (NIZW), in samenwerking met het tijdschrift *Zorg + Welzijn* uitschreef. De keus viel op de inzending 'Het Net van Welzijn en Geluk', van Marina Bosboom en Joop Speer. Toen de jury de auteurs wilde feliciteren kwam ze voor een verrassing te staan. Deze personen bleken namelijk niet te bestaan.

Foto: Wim Oskamp

Ten burele van *De Groene Amsterdammer* ontvangen de winnende auteurs een cheque van f2000,-

We hebben in al die jaren nog heel veel samen gedaan, gedronken en gerookt. We schreven in 1991 samen het boek *Schrijfwerk. Een handleiding voor de non-profitsector*, dat we helemaal vol stopten met voorbeelden van draken van zinnen die we in het decennium daarvoor uit de kopij hadden gesloopt. We werkten vanaf eind jaren tachtig zo'n tien jaar aan het tijdschrift *De Helling*, onafhankelijk politiek kwartaalblad van het wetenschappelijk bureau van GroenLinks, dat wij heimelijk als de voortzetting van het inmiddels verdwenen tijdschrift *Marge* beschouwden. We wonnen in 1995 zelfs nog samen een prijs, de NIZW-Zorg+Welzijn- van 2000 gulden, met een essay over informatietechnologie onder de titel: *Het Net van Welzijn en Geluk*. Grappige anekdote is dat we het essay onder pseudoniem indienden, omdat zo ongeveer de hele jury bestond uit bekenden die in het decennium daarvoor in het tijdschrift *Marge* hadden geschreven en wij graag op de inhoud en niet op onze namen beoordeeld wilden worden. Dat lukte prima. De juryleden hadden het wel vreemd gevonden dat ze nog nooit van Martina Bosboom en Joop Speer hadden gehoord, terwijl uit het verhaal duidelijk werd dat de auteurs gepokt en gemazeld moesten zijn in de sociale sector.

Zo is uit die eerste baan een warme vriendschap gegroeid. Het soort vriendschap dat Marianne niet alleen met mij, maar met velen deelden. Waar Marianne kwam vulde ze de ruimte met haar aanwezigheid, haar meningen, haar interesse voor anderen, haar verhalen en haar afkeuring over zaken die echt niet door de beugel konden. Dat leverde altijd genoeg stof om onder het genot van een of meer flessen wijn een avond en een asbak te vullen.

Zo schreven we het met 73 mensen op in een advertentie in *de Volkskrant*:

Een geweldige vrouw, een prachtig mens, een goede vriendin.
We zullen haar ontzettend missen.

En zo is het.

